

Aan de

KEUKENTAFEL

De Werkplaats Veenkoloniën bestaat vijf jaar. Na een half decennium experimenteren, reflecteren en leren is het een voorbeeld voor de andere zeven Werkplaatsen in het land. Een kijkje in de keuken.

TEKST EN
FOTOGRAFIE
[leonie barnier](#)

Freerk Terwisscha en Klaas Wybrandi zijn twee vierdejaars studenten Melkveehouderij aan hogeschool Van Hall

Larenstein in Leeuwarden. En, in het kader van hun stage, zijn ze junior medewerker binnen de Werkplaats Veenkoloniën. Daar verrichten ze in opdracht van de gemeente Vlagwedde onderzoek naar de risico's op ziekteverspreiding in grootschalige melkveehouderij.

Albert Martijn Lotgering, Steven Cleveringa en Marcel Tol zijn vierdejaars studenten Human Technology aan de Hanzehogeschool in Groningen. Voor het Noord Nederlands Trein en Tram Museum onderzoeken zij hoe de inrichting van het museum eruit moet zien zodat het idee van een 'dynamisch statisch museum' wordt bereikt.

Twee groepjes studenten die van februari tot juni maandelijks hun ideeën uitwisselen in de Werkplaats in Veendam, terwijl het enige wat hen bindt de regio Veenkoloniën is.

Dom

De Werkplaats Veenkoloniën is een experiment, "om te kijken hoe het groen onderwijs en onderzoek verbonden kunnen worden met de praktijk." Willem Foorthuis, lector Regionale transitie bij Van Hall Larenstein en programmaleider van het GKC-programma Regionale transitie vroeg zich af: hoe krijg ik studenten en docenten niet alleen in maar ook met en van de praktijk aan het leren? Dat was ruim vijf jaar geleden. "Maar toen de studenten klaar waren en de school zich terug wilde trekken, zei de regio: we willen graag dat jullie blijven." Het experiment bleef en groeide uit tot wat nu de Werkplaats Veenkoloniën is. Een Werkplaats waarbij in 2009-2010 zeven kennisinstellingen, vijf kenniscentra, 63 ondernemers, 190 burgers en studenten, docenten en onderzoekers in totaal 66.000 uren werkten aan 35 projecten. Projecten geformuleerd door ondernemers en overheden en die onderdeel uitmaken van het regionale innovatieprogramma 2008-2012 van de Agenda voor de Veenkoloniën (samenwerkingsverband van twee provincies,

negen gemeenten, twee waterschappen).

In de Werkplaats werken overheid, ondernemers, omgeving, onderwijs en onderzoek – de vijf o's – samen aan de regionale ontwikkeling van de regio Veenkoloniën. Zij tekenen daarvoor met het Ministerie van EL&I een contract waardoor ook de onderwijsinstellingen zich voor meerdere jaren aan het programma verbinden. En het werkt. Foorthuis: "Dé ontdekking van de afgelopen jaren is: als we de vijf o's samenbrengen, dan ontstaat er een nieuwe leeromgeving, waarin kennis gedeeld en gemaakt wordt. Tijdens een presentatie van een plan door een wethouder, reageerde een student met: 'wat ja dom ja'. Toen moest die wethouder gaan uitleggen. Daardoor kreeg hij de ruimte om zijn plan en zijn probleemstelling nog eens goed te doordenken. Dan leert hij zelf ook, namelijk dat hij geen probleem heeft, maar het probleem is."

Fris

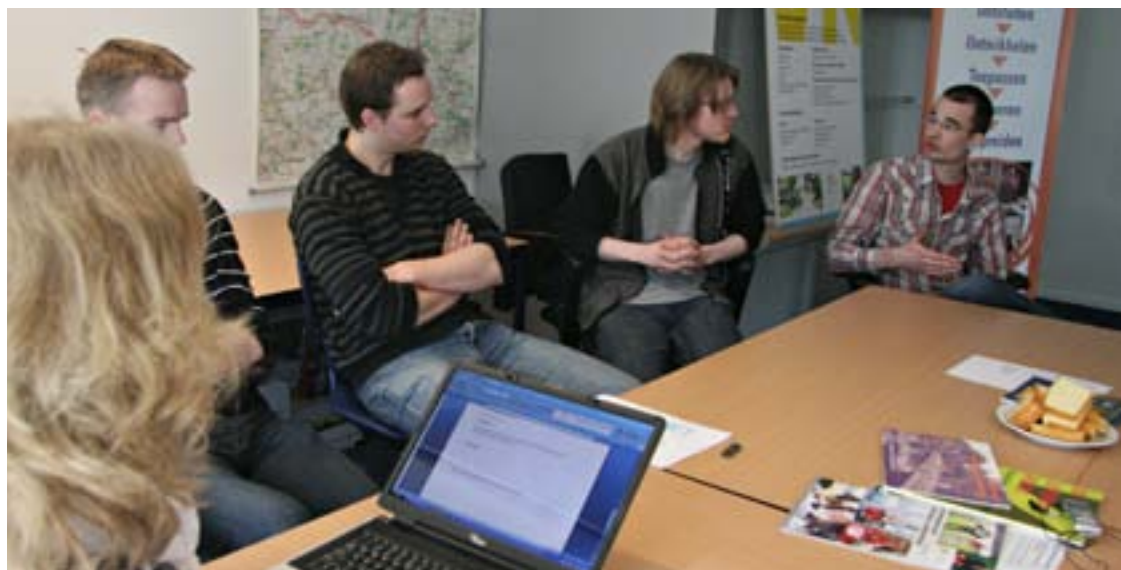
Het bij elkaar brengen van de vijf o's. Idealiter zouden de twee projectgroepen die nu bij elkaar zitten een multidisciplinaire samenstelling hebben en uit meerdere onderwijsniveaus bestaan. Omdat dit niet het geval is, laten de medewerkers van de Werkplaats deze groepen samen optrekken, in de hoop dat dit bevruchtend werkt. Bij de start van de projecten, half februari hebben ze

een kennismakingsdag gehad. Kennismaken met de medewerkers van de Werkplaats en de huisregels van het kantoor in het gebouw van het Waterschap in Veendam, met Google Docs, de plek waar ze hun documenten digitaal uitwisselen, en natuurlijk met elkaar. Tijdens de tweede ontmoeting lieten de studenten hun werkveld zien. De Groningers bezochten een melkveehouderij in Friesland en de Friezen bezochten het observatielaboratorium van de studie Human Technology in Groningen. Nu, eind maart, presenteren ze hun eerste onderzoeksresultaten. De beide opdrachtgevers kunnen er helaas niet bij zijn. De studenten moeten het dus hebben van elkaars frisse, onbevangen blik. Bovendien nodigen de projectbegeleiders bij de presentaties steeds iemand van buiten uit. Dit keer is dat Rosalie Rooze, medewerkster bij de Werkplaats Westerkwartier. Zo kunnen de beide Werkplaatsen ook nog van elkaar leren.

Dans

De studenten van de Hanzehogeschool bijten het spits af. Ze hebben onderzocht voor welke doelgroepen het museum vooral geschikt is, en waar ze zich dus in hun vervolgonderzoek op willen richten. Rooze is benieuwd naar de samenstelling van de groep, naar ieders inbreng. Nee, de groep is niet multidisciplinair samengesteld. "Dat zou eigenlijk wel moeten, gezien de aard van

Een belangrijk onderdeel van de presentatie is de ideeën voorleggen aan buitenstaanders

Met behulp van posters laten de deelnemers tijdens de kennismakingsdag aan elkaar zien wie ze zijn

de opdracht”, vindt Steven de Boer, lector Human Technology en inhoudelijk begeleider van de drie studenten. Het liefst hadden Marcel, Albert Martijn en Steven er al studenten Facilitaire dienstverlening of Interieur design bij gehad. Hun onderzoek is een eerste fase in een proces. “Wij zetten het klaar voor de volgende groep.” Dat is een van de criteria bij de keuze van projecten voor de werkplaats. Er moet sprake zijn van continuïteit.

Een ander probleem is de opdrachtgever. Die is niet aanwezig, en zonder ‘go’ kunnen de studenten eigenlijk niet verder. Maar de begeleidster van de opleiding wil dat ze wel verder gaan. Marcel: “Het is een dans tussen de opdrachtgever tevreden houden en de school tevre-

den houden.” De opdrachtgever bestaat uit enthousiaste vrijwilligers. Die willen er alleen in de avonden aan werken en ze willen heel veel bereiken in een jaar tijd. De Boer: “Dan moet er op dat niveau contact over komen, want als zij dat willen, dan moet er misschien ook een extra investering van hun kant komen.” Zie hier wat Foorthuis bedoelt met: de opdrachtgever leert dat hij geen probleem heeft, maar ís. En voor de studenten de taak om daarmee om te leren gaan. Door strak in te kaderen en heldere afspraken te maken.

Objectief

De studenten uit Leeuwarden hebben hun onderzoek naar het risico van ziekteverspreiding (‘ziektedruk’), in de melkveehouderij ingekaderd door een vergelijking te maken tussen een bedrijf van duizend koeien en tien bedrijven van honderd koeien. Het lijkt simpel, maar door de confrontatie met de buitenstaander blijkt al snel dat de opdracht complex is. De Boer vraagt naar de definitie van ziektedruk. En hij wil weten welke risico’s Klaas en Freerk precies gaan onderzoeken. Het blijkt lastig om daar exact antwoord op te geven. “Is er literatuur over te vinden?” wil De Boer weten. Dan raadt hun inhoudelijk begeleider Evert Mulder hen aan om con-

“We zitten in een proces,” legt Albert Martijn uit, “wij zetten het klaar voor de volgende groep”

tact op te nemen met het lectoraat Diergezondheidszorg in Leeuwarden, en hun licht op te steken bij het GKC-programma Melkveehouderij. “En kijk eens of Friesland Campina er ideeën over heeft”, tipt Rooze.

Ook hier is het omgaan met de gedachtegang van de opdrachtgever, een wethouder van de gemeente Vlagtwedde, een leerervaring, en niet alleen vanwege de opdracht. Het lijkt erop dat hij bevestiging wil dat grootschalige melkveehouderij geschikt is voor de Veenkoloniën. De studenten denken dat er inderdaad minder kans is op ziekteverspreiding bij grootschalige bedrijven, maar ze willen hun onderzoek zo lang mogelijk objectief houden. “Pas op dat de opdrachtgever straks niet aan komt met: stel dat... Maak duidelijke afspraken over hoe je het onderzoek aan gaat pakken”, tipt Marcel. Hij heeft als student Human Technology veel ervaring met opdrachtgevers.

L tussen E en I

Continuïteit, complexiteit, interdisciplinair leren. Het zijn belangrijke criteria voor projecten die de kennisinstellingen met regionale partijen uitvoeren binnen de Werkplaats. En dat heeft alles te maken met de situatie in de regio, niet alleen in de Veenkoloniën. “Het platteland staat voor ingrijpende veranderingen”, zegt Foorthuis. “Op het gebied van klimaat, demografische ontwikkelingen (vergrijzing en krimp), economie. Boeren kunnen niet meer volstaan met alleen maar kijken naar de eigen bedrijfsvoering, ze moeten hun omgeving erbij betrekken.” Dat geldt ook voor het onderwijs. “Het is goed dat landbouw nu onder EL&I valt en dat we als groen domein in het midden zitten. Ook het onderwijs kan niet meer sectoraal blijven opereren, we moeten de verbinding leggen met de E, de ondernemers.” Samen met de andere O’s, in de Werkplaats aan de keukentafel, ontstaat dan de I van innovatiekracht.

> Kijk voor links bij dit artikel op www.groenonderwijs.nl > editie 5